

Tvrdý zásah do každodenní praxe, který představovala nedávná epidemie COVID, nenašel sice mezi historiky takový ohlas, jaký by si zasloužil, nicméně několik akcí na něj přece jen se zdarem reagovalo. Vedle cenného souboru věnovaného epidemiím ve střeoevropském prostoru, který pohotově připravil Historický ústav FF Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích,^[1] je možno uvést zejména kolokvium Města a mory v českých zemích – od středověku na práh 20. století, které proběhlo 23. listopadu 2023 v budově Archivu hlavního města Prahy, jenž byl jeho organizátorem. Zaznělo na něm 14 referátů. Většinou měly charakter lokálně nebo regionálně zaměřených sond důkladně opřených o archivní materiál.

Obecnější a k metodice studia morů zaměřený charakter měly zejména dva referáty, které zazněly v úvodní části. V prvním z nich Karel Černý (Praha) promluvil o konceptualizaci epidemií od středověku do nástupu mikrobiologické revoluce, a to vzhledem k posunu čistě biologického chápání nemoci historiky lékařství k pojetí kulturně historickému. Promyšleným postupem zaujal rovněž příspěvek Marie Vojtíškové (Hradec Králové), dokládající různá úskalí nepřesných (nadhodnocených i neúplných) počtů obětí epidemií v různých typech pramenů a naznačující možnosti, jak jich využít k zpřesnění obrazu epidemie, podávaného v literatuře značně nekriticky.

Důkladný ponor do průběhu významné epidemie pravého moru v letech 1520/1521 podnikl ve svém příspěvku Robert Šimůnek (Praha). Komplexní pohled na dosud spíše přehlíženou účast kapucínů na boji s epidemií moru podali Marek Bičák (Praha) a Jiří Wolf (Duchcov), širší záběr měl i společný kunsthistorický referát Pavla Zahradníka (Praha), Viktora Nováčka (Plzeň) a Zdenky Gläserové Lebedové (Jičín) o mariánských a trojičních sloupech a pilířích v barokních Čechách. V dalším průběhu kolokvia vzbudil zájem výklad pražských archivářů Jana Hrdiny a Kateřiny Jíšové (jinak hlavních organizátorů kolokvia) o jednom z pražských morových sloupů, který z dosud málo známého morového pohřebiště v Holešovicích doputoval do pražské ZOO. Ovzduší morových let 1679–1680 se pak jejich kolegyně Pavla Vokáčová pokusila demonstrovat na aktivitách arcibiskupa Bedřicha z Valdštejna. S opatřeními budějovické městské rady za moru 1680, často dosti sobeckými a spornými (a dodejme nevybočujícími nijak z řady ostatních měst), seznámil přítomné Daniel Kovář (České Budějovice).

Na počátku odpolední části kolokvia vzbudilo mimořádný zájem posluchačů promítání filmu, který se svými spolupracovníky připravil a komentoval prof. Václav Smrčka (Praha). Film pojednává o zkoumání výskytu břišního tyfu

[1] Sborník vyšel jako jedno z čísel časopisu *Opera historica*, srov. *Opera historica* 2020, 21 (2).

v minulosti na základě analýzy kosterních nálezů z vybraných českých kostnic. Zajímavě dokládá, že epidemie minulosti není možno studovat jen na základě písemných pramenů. V dalším průběhu kolokvia Tomáš Baletka (Vsetín) podal přehled morových epidemií na severovýchodní Moravě, zatímco Marie Malivánková Wasková (Plzeň) doložila na příkladu Plzně za francouzské okupace v letech 1741–1742 problematičnost některých v literatuře tradovaných výkladů o krizové úmrtnosti. Pragocentristicky byly zaměřeny příspěvky Martiny Maříkové o hygienizaci veřejného prostoru na přelomu 18. a 19. století a o očkování proti pravým neštovicím. Podrobně dokumentovaným výkladem o budování karanténních stanic za epidemie žluté zimnice počátkem 19. století pak zaujala Lenka Matušíková (Praha), jejíž příspěvek jednání uzavřel. Následovala závěrečná diskuse, která ovšem jen doplňovala živou diskusi po jednotlivých příspěvcích.

Kolokvium bylo velmi dobře připraveno, přineslo řadu nových poznatků, nechyběly v něm ani cenné výklady metodické povahy. Naopak je možno říci, že ukázalo, jak rozmanitým způsobem je třeba k problematice dějin epidemií přistupovat. Doufejme, že sborník přednesených příspěvků na sebe nedá dlouho čekat.

Eduard Maur